

Denisia albimaculea

Vitfläckig praktmal

Fjärilar, Malar m.fl.

NE NA LC DD NT VU **EN** CR RE
Starkt hotad (EN)
B1ab(i,ii,iii,iv,v)c(iv)+2ab(i,ii,iii,iv,v)c(iv)

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Lepidoptera (fjärilar), **Familj:** Oecophoridae (praktmalar), **Släkte:** Denisia, **Art:** Denisia albimaculea - vitfläckig praktmal (Haworth, 1828) **Synonymer:**

Kännetecken

Huvudet är mörkgrått, ansiktet vitaktigt. Mellankroppen är svartgrå. Antennerna är i den inre delen omväxlande vitaktiga och svarta, längre ut mer enfärgade men svagt sågtandade, hos hanen dessutom cilierade. Framvingen har svartaktig grund med ett gulvitt, framåt avsmalnande tvärband vid en fjärdedel ut från vingbasen, ett tvärband mitt i vingen vilket ofta är insnört vid mitten eller t.o.m. upplöst i två motsstående fläckar. Vid tornus finns en liten vitaktig fläck och lite längre ut på framkanten en större vitaktig fläck. Arten liknar mycket silverfläckpraktmal, *Buvatina stroemella*, men hos denna art är teckningarna mycket skarpare och mer gultonade. Vingspann 9-11 mm.

Utbredning och status

Arten togs upp som svensk art redan 1875 då Wallengren listade den som *Oecophora augustella* Hbn. från Skåne, Blekinge och Västergötland. I Benanders katalog 1946 över svenska småfjärilar har dessa fynd accepterats och dessutom har fynd från Uppland lagts till. Det verkar inte finnas några beläggsexemplar från dessa tidigare fynd, men det finns all anledning att anta att fynden är korrekta, dock under det felaktiga namnet *augustella*. Det första säkra fyndet i modern tid gjordes dock på Gotska Sandön 1977 av Jan Jonasson. Därefter upptäcktes den i stor mängd på lindar inne i Kristianstad. Även i Trelleborg och Sölvesborg kunde den konstateras. Den tycks ha gått tillbaka under senare decennier, men så sent som 2011 kunde den fortfarande observeras i Sölvesborg. Den anses hittills med säkerhet vara funnen i Skåne, Blekinge, Småland, Gotska Sandön, Västergötland och Uppland. I Danmark är den funnen i hälften av de zoogeografiska provinserna men är ännu inte med i rödlistan. Vitfläckig praktmal saknas i Norge och Finland. Den har sin huvudförekomst i västra Europa söderut till norra Italien, men det finns en isolerad population också i Rumänien.

Ekologi

Vitfläckig praktmal är mycket sporadisk förekommande i Sverige i isolerade delpopulationer och har sina nordligaste förekomster i Sverige. Den är associerad med grova lövträd med skador och knutor, framför allt i stadsmiljö där medeltemperaturen är någon eller några grader högre än det omgivande landskapet. Fjärilen sitter både på dagen och på natten på trädstammar, men flyger snabbt ut om den skräms. Säkert flyger den omkring under kvällar och nätter när det är särskilt varmt väder. Larven lever under bark på diverse lövträd, framför allt lind, *Tilia cordata*, och alm, *Ulmus glabra*. Den har utomlands också rapporterats leva i lärkträd, *Larix* sp., och hästkastanj, *Hippocastanea* sp., men säkra observationer av detta har troligen inte gjorts här.

Hot

Avverkning av äldre lövträd i alléer, kyrkogårdar, stadsmiljöer, parker, o.d. kan tillintetgöra en hel lokal population. Besprutning med insekticider eller andra liknande preparat bör inte förekomma där vitfläckig praktmal finns i närheten.

Åtgärder

Förekomster med vitfläckig praktmal bör göras kända för parkförvaltningar, kyrkoråd, länsstyrelser och andra som kan medverka till att denna lilla vackra fjärilsart kan finnas kvar i vår fauna. Ansning av äldre lövträd bör ske med varsamhet och gärna i samråd med regionala entomologiska föreningar med åtminstone ett års förvarning.

Litteratur

Benander, P. 1946. *Microlepidoptera Sueciae. Opuscula Entomologica*. Band XI. Häfte 1-2.

Tokár, Z. m. fl. 2005. *Die Oecophoridae s.l. (Lepidoptera) Mitteleuropas. Bestimmung - Verbreitung - Habitat - Bionomie*. Bratislava. 120 s.

Svensson, I. 1993. *Fjärilskalender*. Utgiven privat av Hans Hellberg, Stockholm.

Svensson, I. 1995. Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 1994. *Ent. Tidskr.* 116: 47-53.

Wallengren, H.D.J. 1875. *Species Tortricum et Tinearum Scandinaviae*. Bihang till K. Svenska Vet.akad. Handlingar. Band 3. N:o 5. Norstedt & Söner.

Internet (mars 2012): [<http://www.faunaeur.org/distribution.php>] (Utbredningskarta - Europa),
<http://ukmoths.org.uk/show.php?bf=643>.

Författare

Ingvar Svensson 1997. Rev. Bengt Å. Bengtsson 2012. © ArtDatabanken, SLU 2005.